ĐI TIÊU RA MÁU

HỎI:

Tôi gần đây bị chứng đi tiêu ra máu. Khi đi cầu xong thấy máu tươi theo ra. Ngoài ra vẫn khỏe mạnh bình thường. Tôi năm nay 50 tuổi. Xin bác sĩ cho biết đi ra máu tươi như vậy là tại sao? Có nguy hiểm gì không? Cũng xin bác sĩ cho biết vấn đề chữa trị như thế nào?

Huỳnh H. V.

ĐÁP:

Đi cầu ra máu là một chứng thường thấy, có thể xảy ra ở mọi lứa tuổi nhưng ở người lớn tuổi, đây là một triệu chứng quan trọng và cần được khám nghiệm kỹ lưỡng. Trước hết phải phân biệt đi tiêu ra máu đen hay máu tươi.

Tiêu ra máu đen là do chảy máu từ đường ruột ở phía trên, như từ thực quản, bao tử, ruột non. Phân ra đen tuyền, có thể kéo dài vài ngày. Thường mất chừng 60 cc máu ở phía trên sẽ làm đi cầu ra máu đen, nếu mất máu nhiều hơn, sẽ ra máu đen 2, 3 ngày. Sở dĩ máu trở thành đen tuyền vì máu đó từ đường tiêu hóa phía trên sẽ bị tác dụng của acid làm thành chất hematin màu đen.

Nguyên nhân làm đi tiêu ra máu đen thường nhất là do loét bao tử, loét đầu ruột non, viêm bao tử do uống rượu, hay cũng rất thường là do uống aspirin, hay uống những thuốc chóng viêm, chóng đau, phong thấp ... Một nguyên nhân quan trọng khác là ung thư bao tử, tuy chảy máu do ung thư bao tử thường chảy ít, từ từ, không ra nhiều như chảy máu do loét bao từ hay do uống aspirin.

Câu hỏi của ông về việc đi tiêu ra máu tươi. Thường ra máu tươi là do chảy máu từ ruột già, tuy nhiên cũng có ít trường hợp, chảy máu từ phía trên bao tử hay ruột non quá nhiều, quá nhanh, máu chảy ra không có thời giờ nằm lâu trong ruột trên 8 tiếng, khi đi ra ngoài vẫn thấy máu tươi. Tuy nhiên đi tiêu ra máu đỏ, thông thường nhất vẫn là do các bệnh làm chảy máu của hậu môn và ruột già. Sau đây ta hãy xem về những nguyên nhân làm đi cầu ra máu tươi này.

Nguyên nhân hay xảy ra nhất và trong số lớn các trường hợp của đi cầu ra máu đỏ, thấy lẫn trong phân hay chùi có dính máu là bệnh trĩ.

Trĩ là những mạch máu loại tĩnh mạch của hậu môn bị trương phồng lên, dễ bị bể làm thành trĩ và hay làm chảy máu.

Có hai loại trĩ: trĩ nội và trĩ ngoại.

Trĩ nội do hệ thống tĩnh mạch phía bên trong của hậu môn và nằm dưới màng nhày trương phồng lèn. Đôi khi lớn quá lòi ra ngoài, hoặc có thể làm biến chứng như cục máu bị đọng lại, nhiễm trùng và làm chảy máu rất nhiều. Trĩ nội nếu không bị biến chứng thường không làm đau nhiều.

Trĩ ngoại, trái lại là những mạch máu tĩnh mạch ở dưới da bị trương phồng lên làm đau nhiều. Thường trĩ ngoại là cục lớn màu xanh do máu đọng bên trong năm ở ngoài hậu môn và hay đi kèm với co thắt của cơ vòng hậu môn.

Lý do bị trĩ thường do bị bón, đi cầu phải rặn nhiều, áp suất trong hệ thống tĩnh mạch cửa tăng cao làm phình những tĩnh mạch của hậu môn này. Những nguyên nhân khác là do có bầu, đè vào tĩnh mạch nhiều, nguyên nhân khác nữa là những người uống rượu hay bị viêm gan và làm cứng gan, cũng làm tăng áp suất của hệ thống tĩnh mạch.

Chữa bệnh trĩ nếu nhẹ có thể dùng thuốc nhét như Anusol-HC, uống thuốc làm mềm phân như Colace, hay thuốc như Metamucil để tiêu hoá điều hòa, phân có nhiều chất sợi hơn v.v... Thường nếu bị trĩ lớn, trĩ nội lòi ra ngoài, có cục máu bên trong, hay làm chảy máu nhiều sẽ cần phải giải phẫu để mổ trĩ.

Ngoài bệnh trĩ, các bệnh loét ở hậu môn cũng có thể gây đi cầu ra máu tươi. Có thể bị nhẹ như bị vết nứt nhỏ trên màng nhày gọi là anal fissures, đôi khi có thể bị loét nhiều hơn gọi là anal ulcers. Quan trọng hơn là những trường hợp nhiễm trùng kinh niên làm đường thông mủ chạy ra ngoài da gọi là fistulas. Bị lở, loét nhẹ có thể chữa thuốc, nhưng bị nặng hay làm đường chảy mủ có thể phải giải phẫu.

Một nguyên nhân khác hay làm đi tiêu ra máu là bệnh ruột già bị phình gọi là diverticulosis. Đây là những túi phình ra nằm ở phần ruột già sát với hậu môn. Nguyên nhân do ruột già co thắt nhiều và mạnh khi phân quá nhỏ, có ít, thiếu chất sợi làm phải co bóp nhiều và lâu ngày thành ruột già bị yếu và phình ra như

những túi nhỏ. Người Việt Nam tương đối ít bị bệnh này không như người Mỹ thường bị, khoảng 20 đến 50% bị bệnh này nếu trên 50 tuổi. Lý do vì dân Âu Mỹ ăn ít đồ ăn có chất sợi như ngũ cóc, rau cỏ. . . Người Việt ăn cơm gạo, rau nhiều ít bị, tuy sống ở Mỹ lâu sẽ bị bệnh này nhiều hơn.

Bị chảy máu tươi do bệnh ruột già bị trương phình diverticulosis có thế làm đi cầu ra máu tươi rất nhiều. Thường người già trên 60 tuổi hay bị, tuy không làm đau đớn nhưng v'i làm chảy máu nhiều thường phải nàm bệnh viện để cầm máu và truyền thèm máu nếu bị mất quá nhiều.

Ngoài vấn đề làm chảy máu, những túi bị trương phình của ruột già này có thể làm nhiễm trùng, nóng sốt, đau bụng gọi là diverticulitis. Một ít trường hợp bị lủng ruột già sẽ phải mổ.

Những bệnh loét ruột già cũng có thể làm đi tiêu ra máu tươi. Người Việt nếu bị thường hay do bị loét ruột già vì nhiễm trùng như bị kiết lỵ do vi trùng Shigella, vi trùng amib. Người Mỹ hay bị những loại loét không có nguyên nhân rõ rệt gọi là ulcerative colitis hay loại Crohn's disease. Người Việt rất hiếm thấy bị các loại này.

Quan trọng nhất trong việc tìm nguyên nhân của lý do đi tiêu ra máu là có thể có bướu hay ung thư ruột già gây ra hay không? Bệnh ung thư ruột già là một trong những ung thư thường nhất và cần phải định bệnh càng sớm càng tốt để điều trị cho có hiệu quả, vì thế điều cần thiết khi bị đi cầu ra máu là phải loại trừ bệnh nguy hiểm này. Bệnh ung thu ruột già và các loại bướu gọi là polyps sẽ được giải thích cặn kẽ hơn trong một bài khác.

Như vậy khi bị đi cầu ra máu tươi, cần phải đi khám nghiệm để xác định nguyên nhân ra máu và loại trừ những bệnh nguy hiểm. Thường khám hậu môn sẽ cho biết có trĩ hay không? Tuy nhiên vì trĩ là một bệnh thông thường, có thể vẫn phải làm những thử nghiệm khác để xem có những bệnh khác đi cùng hay không? Một người đi cầu ra máu có trĩ nhưng cũng có thể bị ra máu là do ung thư ruột già nằm ở phía trên, nên ở những người lớn tuổi, thường phải làm thêm thử nghiệm.

Một cách thử nghiệm hữu ích và cho biết được chảy máu từ đâu là cách soi ruột già phần gần hậu môn gọi là sigmoidoscopy hay soi tất cả ruột già bên trái cũng như bên phải gọi là colonoscopy. Nếu soi tất cả ruột già thường phải làm trong bệnh viện. Soi sigmoidoscopy có thể làm tại phòng mạch. Phương pháp soi sẽ giúp ích cho biết có bướu polyps hay ung thư hay không. Hoặc những trường hợp bị loét ruột già, soi cũng giúp cho định bệnh chính xác.

Một phương pháp giản tiện tuy không hiệu quả nhiều như soi cũng giúp ích nhiều để định bệnh là chụp quang tuyến X-ray ruột già gọi là barium enema. Chụp kiểu này phải bơm thuốc barium qua hậu môn để chụp ruột già, có thể định bệnh ung thư, ruột già trương phình diverticulosis hay có bướu polyps. . .

Tóm lại, đi tiêu ra máu là một triệu chứng thường thấy nhưng quan trọng là vì có thể là dấu hiệu của những bệnh nặng và nguy hiểm. Khi bị đi tiêu ra máu, điều cần là đi khám nghiệm cẩn thận và làm thử nghiệm nếu cần thiết để xác định chính xác nguyên nhân nào đã gây ra đi cầu ra máu. Việc chữa trị sẽ tùy thuộc vào bệnh gì đã gây ra. Phần lớn do bệnh nhẹ như trĩ, bị lở màng nhầy bên trong nhưng cũng có thể do bệnh nặng, nguy hiểm như ung thư ruột già. Vấn đề chính là tìm và định bệnh sớm để điều trị cho có hiệu quả và ngăn ngừa những tai hại hay biến chứng có thể xảy ra.